

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-11/04/DJ

Warszawa, dn. 30 grudnia 2004 r.

DECYZJA Nr RWA- 42 /2004

Na podstawie art. 100 b ust. 1 w zw. z art. 23 a ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 86, poz. 804 ze zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. nr 18 poz. 172 ze zm.)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

odmawia się wszczęcia postępowania administracyjnego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Ciechanowie w sprawie uznania, że stosowanie przez Panią Jolantę Wandę Szafrąnską prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą „M. G. System” Spółka Cywilna Henryk Masny i Jolanta Szafrąnska w „Regulaminie dostępu do sieci Internet” postanowienia o treści: *„W przypadku roszczeń Abonenta dotyczących przedmiotu niniejszej umowy, odpowiedzialność Operatora jest ograniczona do wysokości jednego abonamentu.”* stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

UZASADNIENIE

W dniu 5 listopada 2004 r. do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie wpłynął wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Ciechanowie (dalej: Wnioskodawca lub Rzecznik) o wszczęcie postępowania w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Pani Jolancie Wandzie Szafrąnskiej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą „M. G. System” Spółka Cywilna Henryk Masny i Jolanta Szafrąnska (dalej: Pani Jolanta Szafrąnska).

Podstawą przedmiotowego wniosku było skierowane do Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Ciechanowie pismo konsumenta informujące, że w stosowanym przez Panią Jolantę Szafrąnską „Regulaminie dostępu do sieci Internet” znajduje się postanowienie

o treści „*W przypadku roszczeń Abonenta dotyczących przedmiotu niniejszej umowy, odpowiedzialność Operatora jest ograniczona do wysokości jednego abonamentu.*”

Zdaniem Rzecznika, treść wskazanego zapisu wzorca umownego stosowanego przez Panią Jolantę Szafrąńską jest analogiczna do postanowienia o treści „*W przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota odpowiadająca jej wartości, nie więcej jednak niż równowartość 10-krotnej ceny za wykonaną usługę.*” stosowanego przez Ekologiczną Pralnię Chemiczną „Frانيا” Sp. z o.o. we Wrocławiu i uznanego przez Sąd Antymonopolowy (obecnie: Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów) w wyroku z dnia 16 stycznia 2002 r. (Sygn. Akt XVII Amc 7/00) za niedozwolone postanowienie umowne, a następnie wpisanego w dniu 15 października 2002 r. do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Wnioskodawca podniósł, że posługiwanie się postanowieniem, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone, jest prawnie zakazane. Art. 479⁴³ Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: kpc) rozszerza bowiem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej powstaje w chwili wpisania postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 kpc. Wpis klauzuli do wskazanego powyżej rejestru oznacza, że jej stosowanie w jakimkolwiek wzorcu umownym jest zakazane. Rzecznik podkreślił także, że stosowanie postanowienia wpisanego do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone stanowi wykroczenie określone w art. 138 b § 1 Kodeksu wykroczeń (dalej: kw).

Rzecznik zauważył ponadto, że stosowanie w narzucanych konsumentom wzorcach umownych zapisu ograniczającego odpowiedzialność przedsiębiorcy za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wskazywać może na naruszanie zbiorowych interesów konsumentów. Tym samym, Wnioskodawca stwierdził, że działanie przedsiębiorcy, o którym mowa we wniosku, w związku z tym, że jest bezprawne oraz narusza zbiorowy interes konsumentów, w pełni wyczerpuje definicję praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zawartą w art. 23 a ust. 1 w zw. z art. 23 a ust 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów – zgodnie z ust. 2 powoływanego powyżej przepisu – uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kpc, naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Stwierdzenie istnienia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wymaga zatem wykazania następujących przesłanek: bezprawności działania przedsiębiorcy oraz godzenia tego działania w interes konsumentów, który ma charakter zbiorowy. Jedyne łączne wystąpienie wskazanych powyżej przesłanek uzasadnia uznanie danego działania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Postanowienie, którego treści dotyczy wniosek Rzecznika o wszczęcie postępowania, jest stosowane przez Panią Jolantę Szafrąnską we wzorcach umów wykorzystywanych w toku zawierania umów o świadczenie dostępu od sieci Internet, w tym głównie w toku zawierania tych umów z konsumentami. Z uwagi na szeroki zakres podmiotów, względem których wskazany przedsiębiorca świadczyć może określone powyżej usługi, uznać należy, że działania podejmowane przez Panią Jolantę Szafrąnską dotyczyć mogą ogółu konsumentów naruszając ich prawa na szeroką skalę. W opinii Prezesa Urzędu, w przedmiotowej sprawie, kwestionowane zachowanie przedsiębiorcy dotyczy z góry nieokreślonej liczby konsumentów.

Rozważając kwestię bezprawności działań podejmowanych przez Panią Jolantę Szafrąnską, należy zauważyć, że art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera przykładowy katalog bezprawnych działań mieszczących się w zakresie ust. 1. W uzasadnieniu do projektu ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. zawarte zostało stwierdzenie, iż same przepisy art. 23 - 23 d nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Jednak w oparciu o art. 23 a ust. 2 ww. ustawy można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kpc. Stwierdzenie, że przedsiębiorca stosuje klauzulę abuzywną wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może nastąpić jedynie w przypadku uznania, że przedsiębiorca ten stosuje postanowienie tożsame w treści z wpisanymi do rejestru. Owa tożsamość nie zawsze oznaczać będzie literalną zbieżność sformułowań zawartych w tych zapisach. Istotnym jest jednak, aby treść postanowień stosowanych przez przedsiębiorcę, względem którego prowadzone jest postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zawierała się w hipotezach poszczególnych klauzul wpisanych do rejestru. W celu ustalenia tożsamości postanowień stosowanych przez przedsiębiorcę, będącego stroną postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, oraz postanowień uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone koniecznym jest dokonanie swoistej porównawczej subsumpcji ich treści.

Z uwagi na fakt, że w świetle art. 479⁴³ kpc „*wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 kpc*”, a zatem klauzule abuzywne wpisane do rejestru cechuje swoista rozszerzona prawomocność, należy wskazać, że przepisy te spełniają funkcję analogiczną do przepisów prawnych. W związku z powyższym, dla oceny tych klauzul – w drodze analogii – stosować należy zasady wykładni przepisów, a przy określaniu znaczenia niedozwolonych postanowień umownych wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej.

Odnosząc wskazane powyżej rozważania do wniosku Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Ciechanowie w sprawie wszczęcia postępowania względem Pani Jolanty Szafrąnskiej należy stwierdzić, że treść postanowienia stosowanego przez nią w „Regulaminie dostępu do sieci Internet” nawiązuje do treści postanowienia uznanego przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone w wyroku z dnia 16 stycznia 2002 r. (Sygn. Akt XVII Amc 7/00) jedynie w drodze szeroko pojętej analogii. Należy wprawdzie uznać,

że zarówno w treści klauzuli abuzywnej wpisanej do rejestru, jak w postanowieniu stosowanym przez przedsiębiorcę w sposób istotny ograniczono wysokość odszkodowania należnego konsumentowi w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez kontrahenta, aczkolwiek wymaga podkreślenia, że zapisy te nie kształtują praw i obowiązków stron umowy w sposób na tyle tożsamy, by można przyjąć, że mamy do czynienia z tymi samymi postanowieniami umownymi.

Postanowienie uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone, a następnie wpisane do rejestru, dotyczyło odszkodowania przysługującego klientowi pralni chemicznej w przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby oddanej do pralni. Natomiast zapis stosowany przez Panią Jolantę Szafrąńską ogranicza wysokość odszkodowania należnego abonentowi w przypadku wystąpienia przez niego z jakimikolwiek roszczeniami dotyczącymi przedmiotu umowy o świadczenie usług dostępu do sieci Internet. Porównanie treści tych dwóch zapisów wskazuje przede wszystkim na fakt, że są one stosowane przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zupełnie różnych sektorach gospodarki, co samo przez się wymusza odmienne ukształtowanie wzajemnych praw i obowiązków stron zawierających umowę o świadczenie usług. W konsekwencji nie sposób uznać, że hipotezy tych postanowień w zakresie w jakim określają przypadki, w których przedsiębiorcy ponoszą odpowiedzialność za nienależyte świadczenie usług mogą się wzajemnie pokrywać. Wskazać bowiem należy, że klauzula abuzywna wpisana do rejestru, na którą powołał się Wnioskodawca, nie ma charakteru na tyle ogólnego, by mogła znaleźć zastosowanie we wzorcach umów wykorzystywanych przez przedsiębiorców świadczących usługi zupełnie innego rodzaju aniżeli usługi pralnicze.

Wprawdzie wskazano powyżej, że nie jest konieczna dokładna literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli porównywanej, ale należy podkreślić, że poszukiwanie analogii pomiędzy tymi postanowieniami powinno odbywać się przede wszystkim w drodze dokonywania wykładni językowej tych zapisów.

W art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wskazano, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności m.in. stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ pkc. Nie ulega wątpliwości, że zapisu tego nie należy interpretować rozszerzająco. W szczególności, nie można uznać, że praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów stanowi stosowanie klauzuli, która jedynie częściowo i *per analogiam* nawiązuje do treści jakiegokolwiek postanowienia wpisanego do rejestru.

W doktrynie podkreśla się także, że warunkiem uznania danej klauzuli za tożsamą z klauzulą wpisaną do rejestru jest zawieranie się hipotezy klauzuli porównywanej w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru.

Analiza treści klauzuli stosowanej przez Ekologiczną Pralnię Chemiczną „Frانيا” Sp. z o.o. oraz zapisu wykorzystywanego przez Panią Jolantę Szafrąńską wskazuje natomiast, że zakres hipotezy pierwszej z nich został ujęty węższej aniżeli zakres hipotezy przepisu z nim porównywanego. Treść postanowienia wpisanego do rejestru precyzyjnie określa, w przypadku jakich zdarzeń świadczących o nienależytem wykonaniu zobowiązania przez pralnię chemiczną (zaginięcie lub zniszczenie garderoby), wysokość odszkodowania jest kwotowo ograniczona. Natomiast zapis stosowany przez przedsiębiorcę, względem którego Rzecznik wnioskował o wszczęcie postępowania, ujmuje zakres okoliczności, w przypadku których odpowiedzialność Operatora jest ograniczona do wysokości jednego abonamentu, w sposób o wiele szerszy. Z jego treści wynika bowiem, że ograniczenie wysokości odszkodowania należnego konsumentowi odnosi się do wszelkich roszczeń Abonenta dotyczących przedmiotu umowy.

W świetle poczynionych powyżej uwag, uznać należy, że postanowienie stosowane przez Panią Jolantę Szafrąską w „Regulaminie dostępu do sieci internet” o treści: *„W przypadku roszczeń Abonenta dotyczących przedmiotu niniejszej umowy, odpowiedzialność Operatora jest ograniczona do wysokości jednego abonamentu.”* nie jest tożsamy z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone w dniu 15 października 2002 r. o treści następującej: *„W przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota odpowiadająca jej wartości, nie więcej jednak niż równowartość 10-krotnej ceny za wykonana usługę.”*

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie nie stwierdził także, ażeby w prowadzonym przez Prezesa Urzędu rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone wpisane było postanowienie, którego treść uznać by można za zbieżną z treścią zapisu stosowanego przez Panią Jolantę Szafrąską.

Tym samym, wykorzystywanie przez Panią Jolantę Szafrąską we wzorcu umownym stosowanym w umowach zawieranych z konsumentami postanowienia o wskazanej treści nie stanowi praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności, Prezes Urzędu skorzystał z uprawnień przewidzianych w art. 100b ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przepis ten stanowi, iż Prezes UOKiK może - w drodze decyzji - odmówić wszczęcia postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli z zawartych we wniosku oraz posiadanych przez organ informacji wynika w sposób oczywisty, że zbiorowe interesy konsumentów nie uległy naruszeniu. Przedmiotowy zapis stwarza Prezesowi Urzędu możliwość odmowy wszczęcia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w razie oczywistej bezzasadności żądania wniosku. Przesłanki odmowy można nazwać przesłankami materialnymi. Owa bezzasadność wniosku może wystąpić w szczególności wówczas, gdy nie naruszono przepisów ustawy, co stwierdzone może być na podstawie przedłożonych przez wnioskodawcę informacji i dowodów oraz dotychczasowego orzecznictwa w podobnych sprawach.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 kpc - od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Otrzymuje:

Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Mławie

Pan Stanisław Wikliński

Starostwo Powiatowe w Ciechanowie

ul. 17 Stycznia 7

06-400 Ciechanów